

LA VERSIÓ CINEMATogrÀFICA DE LA NOVEL·LA, A CÀRREC DE MICHEL GONDRY, ENCARA ESTÀ PENDENT D'ESTRENA BRIO FILMS

Te'n recordes, de quan les coses eren rares i boniques?

MARINA ESPASA

Aquest és un llibre únic, escrit en estat de gràcia, un llibre de culte (com a mínim a França, on encara hi ha culte als llibres), una joia que agermana la música i les lletres: com diu la faixeta que embolica la novel·la, "un dels deu millors llibres del segle XX segons els lectors de *Le Monde*". Xovinisme a part, creguin-s'ho. Aquest llibre és tot això i molt més, perquè és infinit. Com un bon poema o una bona peça de música, aguanta totes les lectures i totes les interpretacions. És un prisma refulgent de moltes cares, és lleuger i divertit, és angoixant, és tendre i és greu, còmic i punyent, fantasiós i desolador. Ce-

lebra la joventut, perquè els protagonistes no tenen ni 25 anys i Vian en tenia 26 quan el va escriure, però sobretot perquè proclama que s'ha de viure sempre com un jove, perquè, com deien els Astrud, el millor moment de les coses és quan encara no han passat. Declara la guerra als diners i al treball alienant, a la pallissa existencialista que representava Jean-Paul Sartre i a les obligacions de la vida adulta.

¿És un llibre que prefigurava el nostre present d'adults que es comporten com adolescents? Sí, perquè era d'una modernitat insultant (és del 1946!), però no, perquè no conté ni un gram de pasteurització, i perquè cada vegada costa més negar que el culte als diners i al treball han estat la gran enganyifa del segle XX.

L'ESCUMA DELS DIES

BORIS VIAN
VIENA
TRAD. JORDI MARTÍN
LLORET
218 PÀG./19 €

Proclama la supremacia dels plaers més bàsics: el bon menjar, la bona música, l'amor i les festes amb gramòfons i noies amb vestits curts. Però no és només hedonisme: és tossuderia individualista contra l'absurditat d'un món que ens condemna a viure com robots, i convicció absoluta que l'única salvació balla entre les notes de les cançons dels descendents d'esclaus africans del delta del Mississipí, sang nova per greixar la màquina insaciable del capitalisme que, ves per on, va propiciar el naixement de tota la música moderna. "Només hi ha dues coses importants, que són l'amor, de totes les maneres i amb noies boniques, i la música de Nova Orleans, o de Duke Ellington, que és el mateix", declara l'autor al pròleg.

I llavors comença la *jam session*: interpretada per un sol músic, Boris Vian (1920-1959), que es desdobra en personatges i objectes inoblidables: el Colin i la Chloé, protagonistes absoluts i enamorats fins que un nenúfar els separi, però també el Chick i l'Alise, seguidors de Jean-Sol Partre (una caricatura despietada de Jean-Paul Sartre), Nicolas el cuiner i majordom (un hereu del Jeeves de P.G. Wodehouse en versió *haute cuisine*), el ratolí fidel, el piano-còctel meravellós que serveix begudes segons la cançó que s'hi hagi tocat, l'arrencacor i les pistes de gel que engoleixen patinadors o els fan patinar enrere.

Si alguna cosa passa en aquesta novel·la és que es dinamiten les coordenades d'espai i de temps i es desmenteixen les regles físiques que no permetrien que un raig de sol s'arronsés per timidesa o que un vidre s'estremís tot ell de por. Si alguna cosa passa en aquesta novel·la és que l'escriptor es va atrevir a escriure com un poeta i a pensar com un músic: emprant paraules de múltiples significats, amb cadència i amb ritme. Obsessionat pel jazz, va traslladar l'estil *jungle* d'Ellington a la literatura: lluminositat i xafogor extrema, harmonies brillants, solars i amb un punt de malenconia, inquietants i sinistres. Va teixir una xarxa d'imatges inesperades del tot embriagadores, i amb elles va aconseguir que els lectors s'elevessin una estona, amb elegància i entusiasme, per sobre de la realitat.

Cal agrair que s'hagi tornat a traduir l'original, perquè n'existia una traducció dels anys vuitanta. La feina és especialment difícil perquè Vian s'inventava paraules contínuament, però hi ha solucions enginyoses i una bona ració de notes per esclarir conceptes. Regalin Vian als joves que no saben què llegir. Potser no hi entenen ni un borrall perquè no saben ni quina forma té un disc, però potser pal·lia els estralls que provoquen algunes sagues terrorífiques i *crossovers* famèlics. Llegeixin-lo també encara que faci molts anys de l'última vegada que el van llegir: l'escuma que queda al got de cervesa buit és la mostra inequívoca que algú ha estat momentàniament feliç. ♡

Del naufragi com a pàtria interior

JOAN GARÍ

No hi ha dos malalts d'Alzheimer iguals. Cadascun dels afectats per aquesta malaltia fa aflorar diferents facetes adormides de la seua personalitat. Poden esdevenir violents o bé pacífics com corderets (no hi ha malalties, sinó malalts). El que tots tenen en comú, però, és la sensació d'estar en un lloc que no és el seu, i la mirada de perplexitat davant d'un mirall. Al pare d'Arno Geiger (Bregenz, 1968) se li va manifestar aquest trasbals de la vellesa quan el fill ja era escriptor. De sobte, pare i fill es van situar en un ring com a contraris absoluts: l'un estava afectat pel desordre més terrible de la memòria; l'altre era l'encarregat,

professionalment, de posar ordre i convertir en literatura aquesta mateixa memòria.

Naturalment, la temptació era excessiva per al'Arno. Fer-hi un llibre era el més natural del món. I, amb aquesta excusa, bussejar en el passat i la biografia del pare, i fer també la crònica dels avatars de la seua dolència. Si Ovidi va dir que la pàtria és el lloc on entenen la teua llengua, és obvi que per a un malalt d'Alzheimer tots parlen llengües estrangeres: el món és una Babel insuportable. I malgrat això, no hi ha tanta diferència entre els sans i els malalts, com remarca l'escriptor en un dels passatges de la novel·la: "El món és prou confús per a tothom i, si ho analitzem amb objectivitat, la diferència entre una persona sana i una de malalta es manifesta sobre-

EL VELL REI AL SEU EXILI

ARNO GEIGER
PROA/ELALEPH
TRAD. RAMON MONTON
200 PÀG./17,90 €

tot en la capacitat de dissimular la confusió a nivell superficial, mentre a sota bull el caos".

Les anècdotes del pare van puntejant la narració. Tot és confusió, però amb la seua pròpia sintaxi. El fill el veu com un personatge de Franz Kafka i, tanmateix, potser el lligam amb Eugène Ionesco fos més oportú. Al fill li agrada recordar que l'únic llibre que ha llegit son pare al llarg de la seua llarga vida és *Robinson Crusoe*. L'excursió metafòrica és inevitable, perquè un malalt d'Alzheimer també és un naufrag reclòs en una illa deserta, presoner de l'amfibologia de senyals molt misterioses. Aquest llibre acaba amb el pare encara viu, però portat a una residència. L'exili pitjor, però, no és exterior, sinó paorosament interior. ♡